

YKS-TÜRKÇE

EYLEMLER (FİLLER)-1

KIP- EK FİİL

Fiil (Eylem)

İş, oluş, hareket bildiren sözcüklerdir.

Fiiller anlattıkları hareketin niteliğine göre üç başlık altında ele alınır:

1. İş (Kılış) Fiilleri:

Etkisini nesnenin üstünde gösteren fiillerdir. Bu fiiller nesne alabilen eylemlerdir. (kır-, al-, ver-, sat-, at-...)

2. Durum Fiilleri:

Öznenin içinde bulunduğu durumu anlatan eylemlerdir. Bu fiiller nesne alamaz.

(uyu-, otur-, dur-, yat-, uç- ...)

3. Oluş Fiilleri:

Bir eylemin zamana bağlı olarak kendiliğinden gerçekleştiğini gösteren fiillerdir. (acık-, büyü-, uza-, öl- ...)

Çekimli Fiiller: Kip ve kişi anlamı taşıyan fiillerdir. Bu fiiller genelde kip ve şahıs ekleriyle çekimlenir. Ancak bir fiilin çekimli fiil olması için mutlaka kip ve kişi eki almasına gerek yoktur.

Hepinizi çok özledim.

İstanbul'a ne zaman gidiyorsunuz?

Sen burada kal.

FIİLDE KİP

Kipler haber (bildirme) kipleri ve dilek (tasarlama) kipleri olmak üzere ikiye ayrılır.

A. Haber (Bildirme/Zaman) Kipleri

Eylemin zamanını anlatan kiplerdir.

1. Bilinen (Görülen/Belirli) Geçmiş Zaman

"-dı, -di, -tı, -ti, -du, -dü, -tu, -tü" ekleridir.
(Geldi, aldı, uçtu...)

2. Duyulan (Öğrenilen/Belirsiz) Geç. Za.

"-miş, -miş, -muş, -müş" (sevmiş, yazmış...)

3. Şimdiki Zaman

"-(ı)yor" ekidir. (veriyor, gülüyor, anlıyor...)

4. Gelecek Zaman

"-acak, -ecek" eklerdir. (kalacak, verecek...)

5. Geniş Zaman

"-r, -ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür" ekleridir.

(gezer, açar, yatar...)

Dikkat! Geniş Zamanın Olumsuzu

"-maz, -mez" ekleridir.(gelmez, vermez...)

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Kip eki olan "-mez, -ar, -ecek, -miş" ekleri ile aynı ekler olan sıfat fiil ekleri karıştırılmamalıdır.

Koşar adım ilerler.

S-F

Kip

Pişmiş aşa su katılmiş.

S-F

Kip

AKLINDA BULUNSUN...

Şimdiki zaman eki "-(ı)yor" un yerine
"-makta, -mekte" eki de kullanılabilir.

Seni düşünüyorum.

Seni düşünmekteyim.

BİL BAKALIM?

Oğlumun boyu basket oynadıktan sonra uzadı. (oluş)

Uçak, az önce alandan ayrıldı. (durum)

"Sefiller"i en az dört kez okumuşumdur. (kılış)

B. Dilek (Tasarlama) Kipleri

Eylemleri gereklilik, istek, dilek / şart ve emir anlamıyla çekimleyen kiplerdir.

1. Gereklilik Kipi

"-malı, -meli" ekleridir.(uçmalı, silmeli...)

2. İstek Kipi

"-e, -a, -eli, -alı" ekleridir. (vereyim, bileyim)

3. Dilek-Şart Kipi

"-sa, -se" ekleridir. (konsa, açsa...)

4. Emir Kipi: Emir kipinin eki yoktur.

1.t.ş. yok

2.t.ş. gel

3.t.ş. gel-sin

1.ç.ş. yok

2.ç.ş. gel-in/iniz

3.ç.ş. gel-sinler

Eylem Kiplerinde Anlam (Zaman/Kip) Kayması

Kip eklerinin kendi anlamlarının dışında kullanılması anlam kaymasına neden olur.

Sen hiçbir sözünde durmuyorsun. (maz-)

2001'de Ordu'da doğdum. (muş-)

Nasrettin Hoca bir gün bindiği dalı kesiyor. (miş-)

EK FİİL (EK EYLEM)

İsimlere ve isim soylu sözcüklere gelerek onları cümlede yüklem yapan, basit zamanlı fiilleri birleşik zamanlı yapan "-idi, -imiş, -ise, -idir" ekleridir.

A. İsimlere Gelen Ek Fiiller

İsimlere ve isim soylu sözcüklere eklenerek onları yüklem yapar.

- idi: Ek fiilin bilinen geçmiş zamanı (Yemek tuzluydu.)
- imiş: Ek fiilin duyulan geçmiş zamanı
(Çocuklar çalışkanmış.)
- ise: Ek fiilin şartı (Akıllıysa başarır.)
- idir: Ek fiilin geniş zamanı.(Serkan iyi insandır.)

BUNU SAKIN UNUTMA!!!

Ek fiilin geniş zamanı "-idir" genellikle düşer.** O arkadaşlarına sadık. (tır)

B. Fiillere Gelen Ek Filler

Basit zamanlı fiillere gelerek onları birleşik zamanlı fiil yapar.

-idi: Ek fiilin hikâyesi(sevmişti)

-imiş: Ek fiilin rivayeti(gelecekmiş)

-ise: Ek fiilin şartı(almazsa)

BUNLARI SAKIN UNUTMA!!!

*Ek fiilin geniş zamanı "-idir" birleşik çekimli eylem yapmaz. Bu ek cümleye kesinlik ya da olasılık anlamı katar.

Otobüs Ankara'ya varmıştır.(olasılık)

Zil çaldı ders bitmiştir.(kesinlik)

*Ek fiilin olumsuzu değil sözcüğüyle yapılır.
Yemek çok güzel değildi.

BİL BAKALIM?

Burası çok uzun yıllar önce İstiklâl Madalyası alır.(miş)

En sarp noktada sizinle buluşuruz arkadaşlar.(acak)

Sizi telefonla arayan bu ses tanıdık olacak.(malı)

Derhal alanda yerimizi alalım.(alın)